

Vlaams
Parlement

ingediend op **42** (2016-2017) – Nr. 4
16 mei 2017 (2016-2017)

Verslag

namens de Commissie voor Wonen, Armoedebeleid en Gelijke Kansen
uitgebracht door Bart Van Malderen, Freya Saeys en Piet De Bruyn

over het jaarverslag

van het Kinderrechtencommissariaat

2015-2016

Samenstelling van de Commissie voor Wonen, Armoedebeleid en Gelijke Kansen:

Voorzitter: Lorin Parys.

Vaste leden:

Björn Anseeuw, Piet De Bruyn, Jelle Engelbosch, Marc Hendrickx, Lorin Parys, Tine van der Vloet;
An Christiaens, Dirk de Kort, Katrien Partyka, Valerie Taeldeman;
Gwenny De Vroe, Mercedes Van Volcem;
Michèle Hostekint, Bart Van Malderen;
An Moerenhout.

Plaatsvervangers:

Ingeborg De Meulemeester, Lies Jans, Kathleen Krekels, Elke Sleurs, Nadia Sminate,
Herman Wynants;
Griet Coppé, Michel Doomst, Cindy Franssen, Katrien Schryvers;
Ann Brusseel, Freya Saeys;
Bert Moyaers, Els Robeyns;
Elke Van den Brandt.

Toegevoegde leden:

Guy D'haeseleer;
Christian Van Eyken.

Documenten in het dossier:

- 42** (2016-2017) – Nr. 1: Jaarverslag van het Kinderrechtencommissariaat
– Nr. 2 en 3: Verslagen
1169 (2016-2017) – Nr. 1: Verslag

INHOUD

1. Toelichting van het jaarverslag door Bruno Vanobbergen, kinderrechtencommissaris	4
2. Vragen van de commissieleden	6
3. Antwoorden van het Kinderrechtencommissariaat.....	7
Gebruikte afkortingen	10

De Commissie voor Wonen, Armoedebeloid en Gelijke Kansen besprak op 20 april 2017 het jaarverslag van het Kinderrechtencommissariaat 2015-2016.

Voor het aspect over dak- en thuisloosheid van kinderen wordt ook verwezen naar de gedachtewisseling met de Vlaamse Woonraad en het Kinderrechtencommissariaat over hun advies 'Kinderen en huisvesting' (*Parl.St.* VI.Parl. 2016-17, nr. 1169/1).

1. Toelichting van het jaarverslag door Bruno Vanobbergen, kinderrechtencmissaris

Bruno Vanobbergen focust voor de Commissie voor Wonen, Armoedebeloid en Gelijke Kansen op de onderdelen Armoede en Gelijke Kansen uit het jaarverslag en op het dossier rond dak- en thuisloosheid bij minderjarigen, dat in het najaar van 2016 werd voorgesteld. Het jaarverslag zelf focust op wat er in het voorbije jaar in de klachtenbehandeling naar voren is gekomen, maar ook op de adviezen die door het parlement werden gevraagd en op decreetvoorbereiding.

Voor het bevoegdheidsdomein Armoede wordt verwezen naar het advies over de kinderbijslag, de discussie rond kleuterparticipatie en alles wat met kinderrechten te maken heeft in het kader van de armoedeproblematiek.

Dat kinderbijslag een recht van het kind is, zoals door de Vlaamse Regering naar voren werd geschoven, is een belangrijk vertrekpunt. Er werden ook een aantal belangrijke stappen gezet. Zo zullen alle kinderen voortaan gelijk worden behandeld, ongeacht het socio-professioneel statuut van de ouders, met een gelijk maandelijks bedrag per kind dat er tegenover staat. Gelijke behandeling impliceert evenwel ook dat er rekening wordt gehouden met de ongelijke situatie waarin kinderen zich bevinden. Zo gaat er aandacht naar de zorgtoeslag voor wezen, en kijkt men ook naar een sociale toeslag voor gezinnen met een inkomen onder een bepaalde grenswaarde. Ook kwetsbare jongeren en kinderen zijn meegenomen in de regelgeving die stipuleert dat legaal verblijf volstaat om aan gezinnen de kinderbijslag toe te kennen.

Tegelijk plaatst het KRC in zijn advies over de kinderbijslag ook een aantal kanttekeningen bij de voorgestelde nieuwe regelgeving. Kinderbijslag moet een belangrijk element zijn in de strijd tegen kinderarmoede. Een onmiskenbare toetssteen is dan de impact van deze hervorming. Er werden diverse simulaties uitgevoerd en visies gelanceerd inzake monitoring van de nieuwe regelgeving. Het KRC vraagt bijzondere aandacht voor kinderen en jongeren in armoede die zich in zeer kwetsbare situaties bevinden. Eenoudergezinnen blijken een zeer kwetsbare groep waarvoor de nieuwe regelgeving allicht niet volstaat. Het KRC werkt ook mee aan de armoede- en kinderrechtentoets en hoopt dat deze in de toekomst zal worden gebruikt om te kunnen bijsturen, mocht de situatie van die kinderen en groepen niet of te weinig verbetering vertonen.

Het advies over kinderbijslag besteedt ook aandacht aan de kleuterparticipatie. Het KRC acht voorzichtigheid raadzaam als het gaat om algemene maatregelen inzake kleuterparticipatie, van financiële ingrepen tot verlaging van de leerplichtleeftijd. Veel interessanter is het om in te zetten op een lokaal flankerend onderwijsbeleid. Het onderzoek over zorg in kleuteronderwijs toont aan dat, zeker bij ouders met een migratieachtergrond, de bezorgdheid heel erg leeft of er op de school voldoende zorg wordt gedragen voor hun kind. Ook het intensief werken aan een goede relatie tussen school en ouders, met ouders, leerkrachten en brugfiguren, lijkt efficiënter dan algemene maatregelen.

Meer algemeen heeft het KRC onderzoek gevoerd naar de betekenis van een kinderrechtenbenadering in verhouding tot armoede en meer specifiek

kinderarmoede, wat resulteerde in het boek 'Spelen in zwarte sneeuw'. Het onderzoekt de fundamenteën van een kinderrechtenbenadering ten aanzien van armoede. Het belang van participatie en empowerment komen er sterk aan bod, net als de rol van de overheid en de plek van kinderen binnen een gezin. Het blijft altijd de vraag of de term kinderarmoede aan de orde is dan wel gewoon het begrip armoede. Bij het gebruik van de term kinderarmoede bestaat het gevaar dat onvoldoende aandacht uitgaat naar de bredere context van het gezin. Toch houdt het KRC aan de term vast, na vele gesprekken met kinderen, jongeren en ouders. Leven in armoede blijkt een specifieke impact te genereren op kinderen en jongeren. Dat facet verdient blijvende aandacht.

Het laatste hoofdstuk van het boek 'Spelen in zwarte sneeuw' formuleert aanbevelingen om kinderarmoede structureel te bestrijden op de verschillende niveaus: lokaal, Vlaams en federaal.

In het kader van Gelijke Kansen, kan de kinderrechtencommissaris alvast meedelen dat de gendergerelateerde klachten minimaal zijn. Iets meer komen zaken voor die verband houden met de verhouding gender, religie, cultuur en levensbeschouwing. Zo ziet men dat bijvoorbeeld een broer wel mee mag op sneeuwklassen en een zus niet. Scholen vragen zich dan af hoe ze dergelijke situaties moeten aanpakken. Niet zelden staan school en ouders echter ook tegenover derden in een conflictsituatie. Zo komt de discussie over de soort zwemuitrusting waarmee men aan de zwembles mag deelnemen wel vaker terug. Ouders en school kunnen dan tot een compromis komen, maar dat betekent nog niet dat de directie van het zwembad zelf het daarmee eens is. Het KRC wil alvast in de toekomst zien dat alles wat de levensbeschouwing aangaat meer wordt meegenomen. Die oproep is ook geuit in het jaarverslag waarin nog meer voorbeelden worden aangehaald, zoals ramadan of het dragen van een hoofddoek. Het KRC vindt het cruciaal dat scholen en ouders daarover op een rustige manier van gedachten kunnen wisselen om tot gedragen afspraken te kunnen komen. Dat lukt soms, maar niet altijd. Het doel moet zijn om zowel scholen als ouders terdege te ondersteunen, om conflict te vermijden.

Met het dossier '(N)ergens kind aan huis' vraagt het KRC meer aandacht voor dak- en thuisloosheid bij minderjarigen. De vroege sluiting van de winteropvang en de hoge cijfers van dak- en thuislozen zijn onrustwekkend. Een substantieel deel van de cliënten in de thuislozenzorg zijn minderjarig. Ook bij uithuiszettingen blijken steeds meer kinderen rechtstreeks betrokken partij. De regelgeving werd geanalyseerd en er werden gesprekken gevoerd met kinderen, jongeren en ouders die dak- en thuisloos zijn. De rode draad van die gesprekken werd meegegeven. Het laatste hoofdstuk bevat zeven suggesties voor het beleid. Ten eerste, maak dak- en thuisloze kinderen zichtbaar in de beleidsplannen. Schuif hun stem naar voren zodat ze volwaardig op de politieke agenda komen. Ten tweede, versterk het woonrecht van kinderen. Daarbij pleit het KRC voor een woonrechtcommissaris die dat element in de discussie kan inbrengen. Ten derde, samenwerking blijft cruciaal. De diverse overheden kunnen enkel via samenwerking het verschil maken voor kinderen en jongeren. Een goede afstemming tussen verantwoordelijkheden en opdrachten is dan essentieel. Ten vierde, zorg voor een sterk lokaal woon- en welzijnsbeleid. Kinderen en jongeren die dak- en thuisloos zijn, worden immers al te vaak vluchteling in eigen land. Ze worden gedwongen om op korte termijn van de ene naar de andere plek te verhuizen en verliezen contact met de directe woonomgeving en buurt. Preventieve woonbegeleiding is daarom noodzakelijk. Waar het lokale niveau daarop inzet, blijkt het enorm goed te werken. Het concept zou meer structureel dan projectmatig moeten worden ingebed in het beleid. Ten vijfde, maak werk van de oorzaken van dak- en thuisloosheid bij kinderen. Ze zijn zeer divers, van intra-familiaal geweld tot wanpraktijken op de huurmarkt. Ten zesde, maak werk van een kindvriendelijke opvang. CAW's zijn zich daarvan zeer bewust, en streven

ernaar, maar dat lukt niet altijd, soms bij gebrek aan middelen. De opvang moet zo kort mogelijk blijven en men moet streven naar maximale kindvriendelijkheid. Ten slotte, maak een snelle uitstroom naar woningen mogelijk. De Vlaamse Regering zet sterk in op de bouw van nieuwe sociale woningen, maar tegelijk is de vraag nog altijd veel groter dan het beschikbare contingent.

2. Vragen van de commissieleden

Katrien Partyka betreurt dat er geen precieze cijfers zijn over uithuiszettingen, die intussen onder de Vlaamse bevoegdheid vallen. Alleen de vorderingen tot uithuiszetting zijn gekend. Heeft de kinderrechtencommissaris zicht op een manier om precieze cijfers van uithuiszetting te verkrijgen? Zolang die er niet zijn, en men niet weet welke effecten er op kinderen en jongeren zijn, werkt men in het ijle en kunnen er moeilijk aanpassingen worden gerealiseerd inzake humanisering van de uithuiszetting.

Een omschakeling van objectgebonden controle naar subjectgebonden controle lijkt interessant. Het biedt de mogelijkheid om andere elementen te laten doorwegen bij controle op bewoonbaarverklaring en verkrotting, zoals de aanwezigheid van structureel vocht, ontbreken van borstwering, valpreventie, stopcontacten enzovoort. Ook de optie om een procedure in te stellen die niet-sanctionerend van aard is, lijkt een pluspunt. Zijn daar voorbeelden van? Op wetgevend vlak moet nog heel wat veranderen om extra bescherming in te bouwen en de discretionaire bevoegdheid van een burgemeester inzake het prioriteren van de behandeling van ongeschikte woningen voor gezinnen met kinderen mogelijk te maken. Kan men dat zonder verdere ingrepen al realiseren? Hoe wordt dat elders aangepakt?

An Moerenhout verwijst naar de toegenomen instroom van vluchtelingen die het beleid voor grote uitdagingen plaatst. Het KRC stelt vast dat niet alles even goed wordt opgevolgd. Zijn alle jonge vluchtelingen en vooral die van 2015 intussen gehuisvest?

Eenoudergezinnen zijn zeer kwetsbaar en staan alsmaar hoger in de armoedecijfers. Welke verbeteringen kunnen worden aangebracht om hun risico op armoede en kinderarmoede te verminderen?

Marc Hendrickx vraagt zich af of het geringe aantal gendergerelateerde klachten mogelijk gelinkt is aan de mate van aanvaarding of zich schikken in zijn rol. Dat is mogelijk afhankelijk van de cultuur en religie en kan resulteren in minder of meer neiging om klacht neer te leggen of te klagen. Hoe ziet de kinderrechtencommissaris dat?

Bart Van Malderen wijst erop dat dingen die stilaan een evidentie lijken, daarom niet minder schrijnend zijn. De overheid schiet tekort inzake armoedebestrijding, sociale huisvesting en opvang van erkende vluchtelingen. Het KRC is er alvast in geslaagd om belangrijke elementen te bundelen en er een wetenschappelijk onderbouwd fundament aan te geven.

De woon- en vooral huurmarkt reageert te traag op de veranderende gezins- en samenlevingsvormen. De wachttijden voor sociale woningen zijn het langst voor grote gezinnen. Er is een aanpak voor onderbezetting, maar niet voor overbezetting. De onderzoeken tonen aan wat het voor kinderen en jongeren betekent als men voortdurend op elkaars lip zit en men geen eigen plek heeft. Wat doet het als ze nooit eens vrienden kunnen uitnodigen omwille van de schaamte over de woonomgeving en de drukte? Dat genereert een spijtig isolement dat ruimer gaat dan enkel armoede. Het zijn vaak heel vanzelfsprekende dingen die men zou moeten aanpakken, maar de VMSW gaat al eens de verkeerde kant op: daar

worden juist kleinere woonformules voor sociale huisvesting gepromoot, met één of twee slaapkamers, terwijl het vaak grote gezinnen zijn die een onderkomen zoeken.

Het KRC suggereert om de huursubsidies en de huurpremie af te zetten tegen een aantal referentiekosten. Dat is een interessant idee om armoede efficiënter te bestrijden. Zo weet men dat een alleenstaande het vaak moeilijk heeft om rond te komen zonder een sociale woning of huursubsidie of -premie. De cijfers afzetten tegen reële referentiebudgetten moet het mogelijk maken om te overwegen of er meer middelen moeten worden ingezet, of hoe bestaande middelen moeten worden herverdeeld.

Voor het monitoren van uithuiszettingen is het onzinnig om uit te gaan van het aantal opgestarte klachten. Met de natte vinger gaat men dan uit van 30 percent effectieve uithuiszettingen en dat er bij één op vier dossiers kinderen betrokken zijn. Een betere registratie is noodzakelijk, al zouden er in een beschaafd land geen kinderen dak- en thuisloos mogen zijn. Kinderen kunnen immers nooit de verantwoordelijkheid toegeschoven krijgen voor de situatie waarin ouders zich bevinden. Het KRC pleit voor een humanisering van de aanpak. Is men voorstander van een moratorium in de winterperiode, zoals dat bestaat voor de energieleveranciers inzake afsluiting?

Inzake kinderarmoede biedt het jaarverslag geen globale inventarisatie. Het bestrijden van kinderarmoede is een actiepoint binnen het Vlaamse beleid, maar de klachten en problemen worden versnipperd over de bevoegdheidsdomeinen en komen ook zo terug in het verslag. Het lijkt zinvol om die inventarisatie wel te doen.

Het bestaande beleid zou volgens het KRC niet volstaan om kinderarmoede reëel aan te pakken. De actualisatie van het VAPA is gepland tegen juni 2017. Welke aspecten wil het KRC absoluut opgenomen zien?

3. Antwoorden van het Kinderrechtencommissariaat

De heer *Bruno Vanobbergen*, beaamt dat in het jaarverslag heel wat aandacht werd besteed aan de huisvesting van jonge vluchtelingen, op basis van signalen van jongeren zelf, voogden en opvangcentra. Alle jongeren en gezinnen met kinderen die in een noodopvang verbleven, zijn intussen op een andere plek ondergebracht, maar dat betekent nog niet dat alle problemen zijn opgelost. Jongeren en voogden geven aan dat ze daar dan met veel inspanningen opnieuw aansluiting moeten zoeken bij school, leefomgeving, buurt en vrijetijdscircuit. Dat is een gevoelig punt waarop het KRC zal blijven terugkomen. Ook het verplaatsen van jongeren van het ene naar het andere centrum heeft een enorme impact op hun leven, maar bijvoorbeeld ook op de voogd die zich onder meer mee moet verplaatsen. De problematiek wordt met Fedasil opgenomen. De sluiting van de noodopvangcentra is achter de rug, maar er blijven zich problemen stellen. Het KRC bereidt hierover op vrij korte termijn een nieuwe nota voor.

Met betrekking tot de eenoudergezinnen kan men enkel bevestigen hoe kwetsbaar die groep wel is. De problematiek situeert zich vaak op het kruispunt van armoede en echtscheiding. Mogelijke bijkomende maatregelen bestrijken best diverse domeinen. Zo speelt flexibiliteit in de kinderopvang een grote rol en is het zaak om te zoeken naar verschillende maatregelen die eenoudergezinnen kunnen ondersteunen en bijstaan, ook op andere vlakken dan wonen.

Schikken bepaalde kinderen met een andere levensbeschouwing, cultuur of religie zich gemakkelijker in hun lot en zijn er daardoor minder gendergerelateerde klachten? Bruno Vanobbergen zou zelf niet meteen die link leggen. Bij

moslimjongeren ziet hij vaak geen schroom om het KRC te contacteren. Hij krijgt bijvoorbeeld vaak oproepen over het dragen van hoofddoeken op school.

Het KRC stelt zich al enige tijd de vraag in welke mate er een directe link is tussen vragen met betrekking tot bijvoorbeeld onderwijs en jeugdzorg en de armoedeproblematiek. Die relatie wordt momenteel onderzocht bij inkomende vragen. Het is de bedoeling om in het volgende jaarverslag op die oefening terug te komen.

Voor de update van het VAPA geeft het jaarverslag reeds aan dat er in het beleid veel sterker moet worden ingezet op een kinderrechten- en mensenrechtenbenadering in het kader van armoedebestrijding. Er zijn kapstokken met betrekking tot participatie, maar in de feiten blijkt dat ouders, kinderen en jongeren in armoede nog heel vaak niet betrokken worden in het zoeken naar oplossingen. Er zijn grote verschillen in aanpak merkbaar. Sommige CAW's nemen dat zeer ter harte en op andere plekken worden de betrokkenen quasi uitgesloten van een eigen inbreng. Participatie is een cruciale kapstok, maar het evenwicht tussen de opvoedingsverantwoordelijkheid van de ouders en de verantwoordelijkheid van de overheid is bijzonder delicaat en dient nauwgezet bewaakt. Dat is niet altijd eenvoudig. Die elementen vindt de kinderrechtencommissaris alvast de toetssteen bij uitstek voor elke vorm van beleid op elk niveau en voor elke organisatie, instelling of eenieder die met kinderen en gezinnen in armoede werkt.

Leen Ackaert, beleidsadviseur KRC, verklaart dat de cijfers inzake uithuiszetting stoelen op vrijwillige medewerking van OCMW-medewerkers en op initiatief van de VVSG. Het cijfer informeert enkel over Vlaanderen en dus niet over Brussel en Wallonië. Bovendien schuilt er nog een andere realiteit achter die niet wordt meegerekend, zoals mensen die in kraakpanden leven. Sommige steden proberen zicht te krijgen op deze verscholen realiteit. Vrijwilligers trekken op een bepaald tijdstip door de straten om dak- en thuisloze mensen te tellen. Het recht op wonen is een belangrijk recht waaraan veel kinderrechten zijn gekoppeld. Bij een vordering tot een uithuiszetting zouden de OCMW's als begeleidende instantie eigenlijk de verplichting moeten hebben tot registratie van uithuiszettingen, zeker als er kinderen bij betrokken zijn. Daarnaast liggen nog andere domeinen open die nuttig kunnen zijn voor een betere registratie van kinderrechten. Bijvoorbeeld bij het ministerie van Justitie. Het gaat dan vooral over uitspraken van jeugdrechters en familierechters.

Wat specifiek het recht op wonen aangaat, ziet het KRC soelaas in het aanstellen van een woonrechtcommissaris, die als motor kan functioneren voor een registratie van de respectieve gegevens. Federaal is er een Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind. Van meet af aan is die instantie bezig met het samenbrengen van administraties om gegevens en statistieken te verzamelen over kinderen en jongeren. Na ettelijke jaren is het pas gelukt om de fragmenten bij elkaar te brengen. Ook in die zin is er nog veel werk voor de boeg.

Het KRC heeft in zijn advies inzake kinderen en huisvesting de suggestie voor een moratorium geformuleerd. Het KRC wil geen absolute grenzen of een bepaalde periode vastleggen voor dit moratorium, omdat dat ook in het nadeel van kinderen zou kunnen spelen. In eerste instantie pleit het KRC voor een degelijk onderzoek. Dak- en thuisloosheid heeft immers vele oorzaken. Een slecht functionerende woonmarkt is niet altijd de hoofdoorzaak. Niet zelden liggen de relatie thuis, intrafamiliaal geweld of andere problematieken in het gezin aan de basis. Kinderen slaan dan op de vlucht. Meer fundamenteel onderzoek hierover zou een goede zaak zijn. Ruimer bekeken, moet men ook vaststellen dat vrederechters slechts over vage instrumenten beschikken om uitstel te kunnen verlenen als het gaat om een uitzonderlijke situatie en om de deurwaarder niet

tot een effectieve uithuiszetting te laten overgaat. Het belangrijkste voor het KRC is hoe een vrederechter omgaat met het belang van kinderen in zijn beslissingen. Daarop is er amper zicht. Het is essentieel dat dat belang aan de hand van onderzoek meer naar voren komt, bijvoorbeeld om het te duiden binnen beslissingen van een vrederechter in huurdersconflicten. De vrederechter heeft immers een bemiddelende rol in de samenleving.

Naima Charkaoui, beleidsadviseur KRC, stelt dat er niet één maatregel is die een ommekeer kan bewerkstelligen in de armoedeproblematiek. Bij gezinnen gaat het om een web van problemen die elkaar beïnvloeden en die tegelijk moeten worden aangepakt. Er zijn wel grote hefboomen en wonen is daar één van, zeker in de strijd tegen kinderarmoede. Inkomen staat mee bovenaan en dan is kinderbijslag voor Vlaanderen het instrument bij uitstek. Die hervorming loopt, maar is nog niet rond. De conceptnota ligt voor en de armoedetoets wordt uitgevoerd. Het is de vraag of het beleid nog meer kan inzetten op armoedebestrijding en of het VAPA hiervoor nieuwe perspectieven kan aanreiken.

Het beperken van de schoolfactuur blijft een aandachtspunt voor het KRC, evenals het omgaan met onbetaalde schoolfacturen. De acties in het VAPA moeten zeker worden doorgezet en versterkt. Met de studiekostenmonitor in aantocht hoopt het KRC dat de tijd rijp zal zijn om het debat aan te gaan over een uitbreiding van de maximumfactuur tot de eerste graad secundair onderwijs.

Lorin PARYS,
voorzitter

Bart VAN MALDEREN
Freya SAEYS
Piet DE BRUYN,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

CAW	centrum algemeen welzijnswerk
KRC	Kinderrechtencommissariaat
OCMW	Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn
VAPA	Vlaams Actieplan Armoedebestrijding
VMSW	Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen
VVSG	Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten